

**SYSTEM PROFILAKTYKI I OPIEKI
NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
GMINY LIW
NA LATA 2008-2013**

LUTY 2008

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	3
1. KWESTIA RODZINY I DZIECKA W POLITYCE SPOŁECZNEJ	5
2. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA W GMINIE LIW.....	9
3. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA	26
4. UWAGI KOŃCOWE.....	34

WSTĘP

W polityce społecznej kwestie dziecka traktujemy z wielką uwagą. Dzieje się tak, gdyż dzieci wymagają szczególnej troski i ochrony, a działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych. Tymczasem, mimo wysiłków społeczeństwa, sytuacja dzieci i rodzin w naszym kraju daleka jest od stanu zadawalającego. Szansą na poprawę tego stanu rzeczy jest budowa lokalnych systemów profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Niniejszy dokument został opracowany w **Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej Liw z/s w Węgrowie** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 17. ust. 1. pkt 13. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i ma na celu wzmocnienie pozycji dziecka i rodziny na terenie gminy.

W systemie opieki nad dzieckiem – definiowanym jako obszary usług społecznych, których zadaniem jest tworzenie możliwości i poprawa warunków optymalnego rozwoju dziecka, wspieranie funkcjonowania rodziny oraz wyrównywanie dysfunkcji w zachowaniach osób bądź w sytuacjach społecznych – tradycyjnie rozróżnia się opiekę nad dziećmi o specjalnych potrzebach, tj. dziećmi z różnego rodzaju dysfunkcjami i zaburzeniami rozwojowymi oraz opiekę nad dziećmi i młodzieżą z problemami psychospołecznymi, włącznie z osobami uzależnionymi i pozostającymi w konflikcie z prawem.

Do najważniejszych elementów charakteryzujących kierunki zmian większości systemów opieki nad dzieckiem i rodziną należą:

- ekologiczne podejście do rodzicielstwa,
- zachowanie równowagi między ochroną dziecka a utrzymaniem rodziny,
- respektowanie punktu widzenia rodziców,
- model negocjacyjny jako zasada pracy z rodzinami dzieci o specjalnych potrzebach,
- zwracanie uwagi na kwestię praw dziecka i ich respektowanie,
- troska o zachowanie właściwych proporcji.

Rodzicielstwo uznawano dotąd za izolowany i jednokierunkowy proces, ograniczający się do wychowywania dzieci przez rodziców. Jeśli nastawienie rodziców wobec dziecka nie było pozytywne lub jeśli brakowało im wiedzy bądź umiejętności pedagogicznych i sprawy przybierały zły obrót, społeczeństwo uznawało rodziców za winnych, a dzieci trafiały do placówki opieki instytucjonalnej albo do rodziny zastępczej. Chociaż mówiło się o opiece nad dziećmi, w rzeczywistości była ona rozumiana raczej jako ochrona dzieci lub pomoc dzieciom znajdującym się w niebezpieczeństwie.

Nowe osiągnięcia psychologii dowiodły, że rodzicielstwo to przede wszystkim proces dwukierunkowy i cyrkularny. Wpływ rodziców na dzieci, w zależności od cech dziecka, może być różny. Podobnie efekty niektórych działań rodzicielskich są funkcją temperamentu dziecka.

Podejście ekologiczne podkreśla, że w opiece nad dziećmi powinno się uwzględniać dziecko i rodziców jako indywidualne jednostki, a także cały system rodzinny oraz środowisko. Oznacza to, że w większości krajów europejskich z coraz większą rezerwą podchodzi się do umieszczania dziecka w instytucji opieki lub w rodzinie zastępczej oraz że powstaje coraz więcej programów skoncentrowanych na rodzinie i podejmuje się coraz więcej działań wspierających rodzinę.

Preferuje się różnego rodzaju „edukacyjne wsparcie rodziny”, organizowane przez ośrodki opieki dziennej czy rodziny zastępcze oferujące opiekę dzienną. Rodzice są wspierani przez te ośrodki lub rodziny w radzeniu sobie z codziennymi problemami domowymi i wychowawczymi. Warto zwrócić również uwagę na bardziej zróżnicowane formy usług nastawionych na udzielanie pomocy większej liczbie dzieci i młodych ludzi, nasilającą się tendencją do umieszczania dzieci pod opieką krewnych oraz rosnące wysiłki w pozyskiwaniu profesjonalnych opiekunów, przygotowanych do pracy z młodymi ludźmi manifestującymi złożone problemy.

1. KWESTIA RODZINY I DZIECKA W POLITYCE SPOŁECZNEJ

Kwestie rodziny i dziecka stanowią zasadniczy przedmiot zainteresowania polityki społecznej. Działalność na rzecz rodzin dotyczy wyrównywania pomiędzy nimi nieuzasadnionych i niezawinionych różnic socjalnych, tworzenia im równych szans oraz asekurowania w obliczu ryzyka życiowego. Działania podejmowane na rzecz dzieci mają przede wszystkim na celu ochronę ich praw, wyrównywanie szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz zapewnienie im ochrony w obliczu zagrożeń.

Istnieje wiele definicji rodziny. Najogólniej określa się ją jako podstawową komórkę społeczną, składającą się z rodziców (rodzica) i dzieci. Podkreśla się również instytucjonalną formę małżeństwa, poprzez którą powstaje system pokrewieństwa i dziedziczenia. Elementem wyróżniającym rodzinę jest wspólnota mieszkaniowa, tworząca najczęściej jedno gospodarstwo domowe, które może obejmować dwa, a nawet trzy pokolenia. Cechą wspólną wszystkich definicji rodziny jest to, że zapewnia ona ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Ogólnie rzecz ujmując, rodzinę charakteryzuje współwystępowanie takich elementów, jak: wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność oraz wspólna kultura duchowa.

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Każda rodzina tworzy własną, niepowtarzalną atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: stosunki wzajemne między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także służba uznawanym wartościom. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieuświadomionego często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Dziecko, podobnie jak rodzina, nie posiada jednoznacznej definicji. Według Kodeksu cywilnego to osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie uzyskała pełnej zdolności do czynności prawnych. W Kodeksie karnym osobę do ukończenia 17. roku życia uważa się za nieletnią. Dzieci do 13. roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat.

Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18. roku życia (jedyne odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletności, tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

1.1. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego.

Rozwinięcie norm zawartych w Konstytucji, a odnoszących się do rodziny, znajduje miejsce w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są Kodeksy: karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy. Pierwszy z nich zakłada ściganie z urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad

członkami rodziny, rozpijanie małoletniego, uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka. Natomiast Kodeks cywilny, choć nie jest bezpośrednio związany z ochroną rodziny, służy jej w zakresie przepisów dotyczących ochrony praw małoletniego w obrocie prawnym oraz dotyczących zasad prawa spadkowego. Kodeks postępowania cywilnego z kolei chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Obejmuje również ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych dla osób dochodzących roszczeń alimentacyjnych i daje możliwość występowania w tych sprawach w charakterze pełnomocnika właściwego przedstawiciela do spraw opieki społecznej organu gminy lub organizacji społecznej, mającej na celu udzielenie pomocy rodzinie. Kodeks pracy służy głównie ochronie macierzyństwa i zdrowia kobiet.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Jednym z nich jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której art. 16. stanowi, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Zapis dotyczący rodziny figuruje również w pkt 16. pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej. Mówi on, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Innym aktem prawnym zapewniającym ochronę rodzinie jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny. W dokumencie tym zapisane jest m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, czyli prawo każdego do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Problematyka rodzinna podejmowana jest także w Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. W dokumencie tym, w określeniu prawa kobiet do równouprawnienia i partnerstwa podkreślono m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny. Część artykułów Konwencji pozostaje w bezpośrednim związku z rodzinnymi funkcjami kobiety, ukierunkowanymi na wzmocnienie społecznego statusu rodziny.

Kolejnym dokumentem międzynarodowym, będącym zarazem najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka, jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej

postanowienia dotyczą osób, które nie ukończyły 18. roku życia i obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielny podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się: zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

Jeszcze innym aktem prawnym zapewniającym ochronę dziecku jest Europejska Konwencja o Przystosowaniu Dzieci. Ma ona zastosowanie do dzieci, które w momencie przystosowania nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie.

Dokumentem na rzecz praw dziecka jest także Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego, która zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie Unii Europejskiej. Prawny zapis ochrony rodziny i dziecka znajduje się w wyżej wymienionych aktach międzynarodowych oraz w konstytucjach poszczególnych państw członkowskich. Istnieją poza tym wspólnotowe akty wtórne dotyczące równego traktowania kobiet, które zwracają uwagę na konieczność godzenia życia zawodowego z rodzinnym oraz na szczególną ochronę kobiet w ciąży i w okresie macierzyństwa.

2. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA W GMINIE LIW

Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet, przekazanych zarówno liderom lokalnej społeczności, jak i placówkom edukacyjnym. W niniejszej diagnozie pominięto badanie metodą SWOT, ponieważ zostało ono przedstawione w strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy.

2.1. NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA I PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ

Identyfikacja najważniejszych zagrożeń dotyczących dzieci i rodziny na terenie gminy jest jednym z najistotniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy dzieci, młodzieży i rodziny, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Z wypowiedzi ankietowanych wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Bariery ograniczające możliwości prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym

Z ankiet wynika, że młodzież i dzieci mieszkające na terenie gminy natrafiają na następujące bariery:

- trudna sytuacja materialna rodzin,
- bariery finansowe,
- ograniczona liczba alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego,
- zbyt mała liczba zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań,
- ograniczone możliwości uczenia się języków obcych,

- ograniczony dostęp do infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjno-wypoczynkowej,
- zbyt małe środki przeznaczane na organizowanie wyjazdów, np. do kina i teatru,
- ograniczony dostęp do Internetu,
- brak chodników wpływający na niski poziom bezpieczeństwa dzieci i młodzieży;
- bariery komunikacyjne (zbyt mała liczba autobusów PKS), utrudniające dojazd na zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne.

Problemy

Głównymi problemami, do rozwiązania których gmina musi znaleźć odpowiednie warunki i możliwości, aby poprawić sytuację dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym, są:

- niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodzin – brak właściwej opieki, wzorców i odpowiedniego wsparcia ze strony rodziców (np. w odrabianiu trudnych zadań szkolnych),
- nadużywanie alkoholu w rodzinach,
- kompleksy dzieci wynikające z wiejskiego pochodzenia,
- nadmierne wykorzystywanie dzieci w pracach w rodzinnych gospodarstwach rolnych,
- łatwy dostęp do środków uzależniających, czego wynikiem są coraz częstsze przypadki sięgania przez uczniów po używki,
- postępująca demoralizacja – objawy chuliganerii; przypadki agresji i przemocy w grupie rówieśniczej oraz niszczenia mienia publicznego, brak szacunku dla osób dorosłych, w tym starszych, rodziców i nauczycieli,
- niski poziom aktywności środowiska młodzieżowego – brak organizacji młodzieżowych na wsi.

Co należy zmienić?

W celu poprawy istniejącej sytuacji ankietowani zaproponowali następujące rozwiązania w poszczególnych obszarach:

1. Działania w zakresie poprawy sprawności, upowszechniania sportu i organizacji wypoczynku:
 - organizowanie różnych form aktywnego wypoczynku w czasie wolnym od nauki, m.in. z wykorzystaniem dostępnej na terenie gminy infrastruktury sportowej i szkolnej (wycieczki, wyjazdy na basen, rajdy, zawody sportowe),
 - rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy (boiska, place zabaw) i zapewnienie dostępu do istniejących obiektów w czasie ferii i wakacji;
 - organizowanie wypoczynku zimowego i letniego (kolonie, półkolonie),
 - doposażenie szkół w sprzęt sportowy,
 - zatrudnienie wykwalifikowanej kadry zajmującej się rozwojem fizycznym,
 - organizowanie SKS-ów,
 - zwiększenie liczby zajęć z wychowania fizycznego,
 - organizowanie imprez sportowych dla całych rodzin,
 - stworzenie sieci świetlic wiejskich (młodzieżowych); zapewnienie nakładów finansowych na ich działalność,
 - zwiększenie liczby sportowych zajęć pozalekcyjnych, m.in. kół zainteresowań.

2. Działania w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży:
 - przeprowadzanie systematycznych badań okresowych i profilaktycznych,
 - zwiększenie dostępu do opieki pielęgniarskiej w szkołach,
 - zwiększenie dostępu do opieki medycznej, w tym specjalistycznej (zatrudnienie logopedy i pedagoga),
 - zapewnienie szerszego, nieodpłatnego dostępu opieki stomatologicznej.
 - zacieśnienie współpracy pomiędzy placówkami szkolnymi a ośrodkiem zdrowia,
 - propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia (w tym zasad zdrowego odżywiania się) poprzez organizowanie akcji, spotkań i pogadanek (prowadzenie współpracy w tym zakresie z przedstawicielami służby zdrowia),
 - prowadzenie gimnastyki korekcyjnej i kompensacyjnej w szkołach.

3. Działania w zakresie poprawy sytuacji dzieci niepełnosprawnych:
 - monitorowanie potrzeb dzieci i młodzieży niepełnosprawnych,
 - zwiększenie dostępu do rehabilitacji,
 - zapewnienie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej stosownej opieki, w tym pomocy psychologicznej,

- prowadzenie działań integracyjnych w środowisku lokalnym (wspólne zajęcia, wycieczki, imprezy itp.),
- tworzenie grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych,
- prowadzenie indywidualnego nauczania,
- organizowanie grup wsparcia dla dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin,
- likwidowanie barier architektonicznych i komunikacyjnych,
- zapewnienie dzieciom niepełnosprawnym dojazdu do szkół i ośrodków zdrowia.

4. Działania w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży:

- współpraca placówek oświatowych z przedstawicielami policji, sądu rodzinnego i ochrony zdrowia w zakresie prowadzenia działalności informacyjnej i edukacyjnej na temat bezpieczeństwa i istniejących zagrożeń, m.in. dotyczących uzależnień (organizowanie spotkań, pogadanek, projekcji filmowych),
- zwiększenie zakresu kontroli nad dzieckiem ze strony rodziców,
- zwiększenie nadzoru nauczycieli nad dziećmi przed lekcjami i w czasie przerw,
- prowadzenie monitoringu w szkołach,
- zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez tworzenie świetlic wiejskich,
- kontrolowanie przez policję miejsc publicznych, w których przebywa młodzież (np. dyskotek),
- zapewnienie dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa w drodze do i ze szkoły, m.in. poprzez budowę chodników, ścieżek rowerowych, oświetlenie ulic, kontrolę prędkości pojazdów, tworzenie przejść dla pieszych.

5. Działania w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich:

- rozpowszechnianie wśród społeczności lokalnej informacji na temat zakresu pomocy udzielanej przez GOPS i inne instytucje wspierające rodzinę,
- udzielanie dzieciom i młodzieży wsparcia finansowego (przyznawanie stypendiów, dofinansowanie wycieczek szkolnych, wypoczynku zimowego i letniego), rzeczowego (wyprawki szkolne, pomoc w uzyskaniu podręczników i przyborów szkolnych, większe dofinansowanie do zakupu mundurków szkolnych i w formie dożywiania),
- ograniczenie pomocy finansowej ma rzecz pomocy rzeczowej oraz doradztwa w sprawach urzędowych i prawnych,

- prowadzenie zajęć dodatkowych (m.in. z zakresu nauki języków obcych),
 - organizowanie zielonych szkół w gminie,
 - udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich w dalszej edukacji,
 - udzielanie pomocy w odrabianiu lekcji w świetlicach wiejskich;
 - organizowanie akcji charytatywnych na rzecz dzieci pochodzących z rodzin ubogich,
 - prowadzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin ubogich,
 - udzielenie bezrobotnym rodzicom pomocy w znalezieniu pracy.
6. Inne działania mogące mieć wpływ na poprawę sytuacji dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym:
- fundowanie stypendiów dzieciom wybitnie uzdolnionym,
 - organizowanie spotkań z ludźmi kultury i nauki w celu pogłębienia znajomości historii Polski i regionu,
 - organizowanie wycieczek rowerowych po gminie i gminach sąsiednich,
 - budowa domu kultury,
 - udostępnianie sal gimnastycznych i boisk sportowych po zajęciach lekcyjnych.

2.2. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów. Wypowiedzi ankietowanych zawierają również informacje o już realizowanych działaniach opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych wśród dzieci i młodzieży.

Sieć placówek oświatowych gminy tworzą: cztery przedszkola, do których w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało ogółem 137 dzieci, osiem szkół podstawowych, w których naukę pobierało 604 uczniów oraz 1 gimnazjum, w którym uczyło się 441 uczniów. Mieszkańcy wsi położonych najbliżej Węgrowa posyłają dzieci do szkół w mieście.

Z dostarczonych przez 8 szkół podstawowych i 1 gimnazjum ankiet wynika, że wszystkie szkoły posiadają dostęp do Internetu i prowadzą dożywianie uczniów, a sześć

umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej (w jednym przypadku z sali zastępczej). W żadnej placówce nie funkcjonują klasy integracyjne. Jedna szkoła zatrudnia pedagoga i pielęgniarkę.

Wszystkie placówki oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. przedmiotowe koła zainteresowań, zajęcia rekreacyjno-sportowe, w tym wyjazdy na basen, artystyczne, teatralne, informatyczne itp.), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (6 szkół) i korekcyjno-kompensacyjne (3).

Według pedagogów problemami, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i szkoły, są dysfunkcje występujące w domu, których podłożem są uzależnienia rodziców (alkoholizm), zjawisko ubożenia rodzin (szczególnie rodzin wielodzietnych) spowodowane bezrobociem, problemy wychowawcze w rodzinach niepełnych, a także występujące w środowisku uczniowskim: nikotynizm, narkomania i agresja.

Według niektórych pedagogów są w gminie rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczyli niestrzeżone kąpielisko w Liwie i rzekę Liwiec, dzikie wysypiska śmieci w lasach, przejścia przez drogę krajową, przystanki autobusowe oraz skrzyżowanie przy Kopcu Kościuszki w Wyszкові.

Proponując działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły, badani wskazywali na znaczenie rozmów wychowawczych prowadzących do podniesienia samooceny uczniów i zwrócenia uwagi na zagrożenia występujące w środowisku lokalnym. Oprócz rozmów wychowawczych - zdaniem wychowawców - należy prowadzić różnorodne formy zajęć profilaktyczno-wychowawczych, którymi powinni być objęci szczególnie uczniowie z klas I-IV. Warto przy tym podkreślić, że ankietowane szkoły podejmują działania profilaktyczne i naprawcze zgodnie z przyjętymi programami wychowawczym i profilaktycznym (np. program „Spójrz inaczej”). Działania te prowadzone są w formie pogadarek dla rodziców („Jak rozmawiać z dzieckiem, żeby nas słuchało?”, „Jak postępować z dzieckiem nadpobudliwym?”), rozmów, warsztatów dla rodziców i uczniów (np. „Sztuka odmawiania”, „Palenie papierosów utrudnia ci wzrastanie”, „Jak radzić sobie z emocjami?”) i zajęć socjoterapeutycznych. Jednocześnie przedstawiciele niektórych szkół sygnalizowali potrzebę zwiększenia dostępu do pomocy pedagoga (poprzez zatrudnienie bądź zwiększenie częstotliwości jego dyżurów) i psychologa oraz rozszerzenia ofert spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży (zajęcia sportowe

i artystyczne). Zwracano również uwagę na konieczność pedagogizacji rodziców i wprowadzenia monitorowania placówek oświatowych.

Podejmując kwestię badań, które należałoby przeprowadzić wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż pełnego rozpoznania wymagają warunki materialne rodzin, w tym problem niedożywionych dzieci, a także kwestia dostępności używek. Wskazywali na potrzebę zorganizowania badań, z których wynikałoby wprost, jakiej pomocy od szkoły, samorządu lokalnego i innych instytucji oczekują objęte nimi środowiska. Ankietowani postulowali również zintensyfikowanie wywiadów środowiskowych, badań ankietowych i rozmów indywidualnych w celu zdiagnozowania sytuacji rodzin uczniów oraz aktualnych problemów i potrzeb dzieci (np. w zakresie spędzania czasu wolnego).

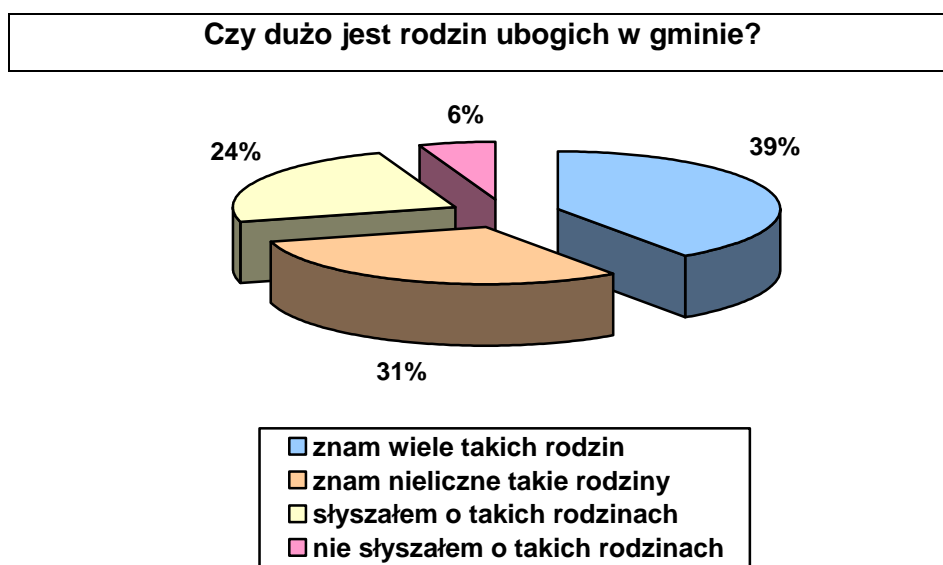
Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani wskazywali głównie na konieczność zapewnienia alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego (zorganizowanie świetlicy środowiskowej, budowa boiska sportowego, zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych) oraz zintensyfikowania działań profilaktycznych, m.in. w obszarze agresji i przemocy. Ponadto uznali za konieczne zwiększenie pomocy finansowej i rzeczowej dla rodzin ubogich (np. pomoc w zakupie podręczników).

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy wskazywali m.in. na możliwość organizowania zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (w tym zajęć socjoterapeutycznych), a także letniego i zimowego wypoczynku (pod warunkiem posiadania na ten cel środków finansowych). Jedna ze szkół zaproponowała organizację zajęć sportowych na przyszkolnym placu, który z uwagi na wymogi bezpieczeństwa wymaga ogrodzenia. Oprócz gotowości zagospodarowania czasu wolnego i rozwijania zainteresowań uczniów, ankietowani postulowali podniesienie poziomu współpracy rodziców uczniów z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Zakładem Opieki Zdrowotnej i kuratorami sądowymi. Ponadto podkreślali znaczenie działań profilaktycznych w obszarze agresji, przemocy i uzależnień.

2.3. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Analiza sytuacji dziecka w środowisku lokalnym jest elementem postępowania diagnostycznego, które, podobnie jak identyfikacja najważniejszych zagrożeń dotyczących dzieci i rodziny na terenie gminy, ma na celu określenie problemów i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego diagnozowano sytuację dziecka w środowisku lokalnym, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

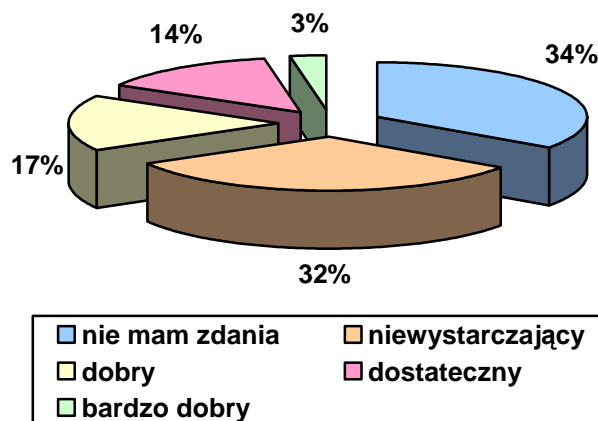
Poniższe wykresy prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Badania własne Centrum AV.

Sytuacja materialna rodzin z gminy Liw jest niezadowalająca. Łącznie aż 70% ankietowanych stwierdziło, że osobiście zna rodziny ubogie, a 24% badanych przyznało, że o nich słyszało. Oznacza to – zważywszy na stosunkowo niewielką liczbę ludności gminy – że statystycznie zjawisko ubóstwa jest znane mieszkańcom z autopsji.

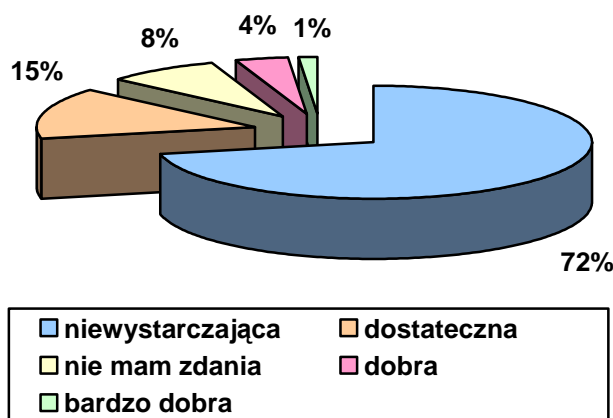
Jaki jest dostęp do rehabilitacji i wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w gminie?

Badania własne Centrum AV.

Zdania ankieterowanych mieszkańców gminy na temat dostępności rehabilitacji i wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi były podzielone. Dla 32% badanych dostępność do tego rodzaju pomocy jest niewystarczająca, a dla łącznie 34% respondentów dostępność jest dobra, dostateczna bądź bardzo dobra. Również 34% osób nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska.

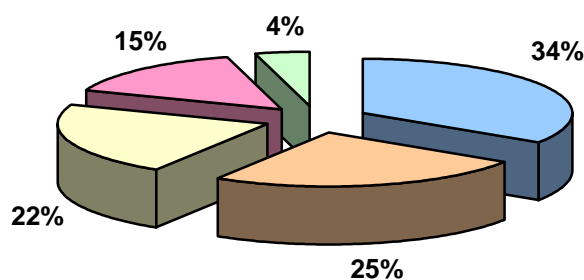
Ocena organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie

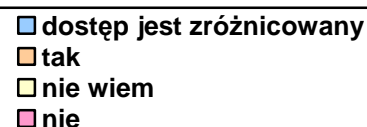
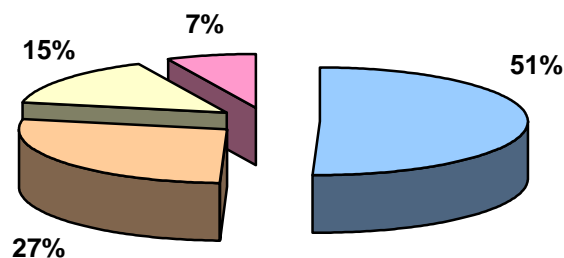
Badania własne Centrum AV.

Na pytanie o organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie, niemal trzy czwarte (72%) ankieterowanych wyraziło krytyczną opinię. Za dostateczną (15%), dobrą (4%) lub bardzo dobrą (1%) uznało ją łącznie 20% mieszkańców. Jednocześnie 8% badanych osób nie miało w tej sprawie zdania.

Ocena działań związanych z profilaktyką alkoholową i narkomanią

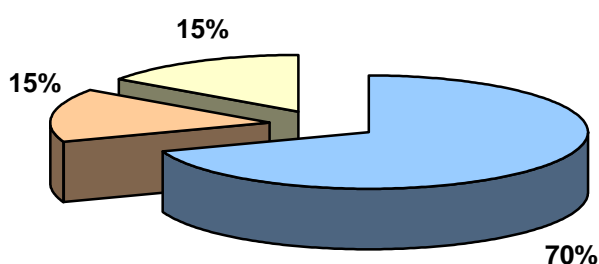
Czy dzieci w gminie mają łatwy dostęp do alkoholu i narkotyków?

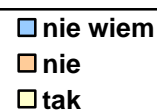
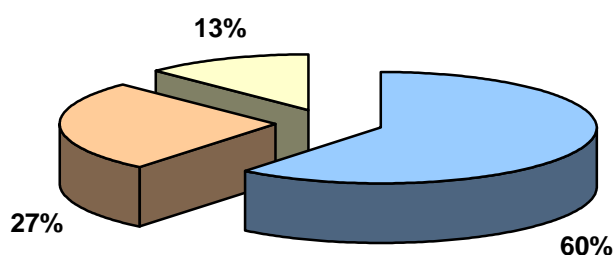
Badania własne Centrum AV.

Oceniając realizowane w gminie działania związane z profilaktyką alkoholową i narkomanią 34% respondentów nie zajęło stanowiska. Pozostali ocenili profilaktykę jako dobrą (25%), dostateczną (15%) i bardzo dobrą (4%) lub niewystarczającą (22%). Jednocześnie co drugi ankietowany był zdania, że dostęp nieletnich do alkoholu i narkotyków w gminie jest zróżnicowany, 27% respondentów stwierdziło, że jest on łatwy, a 7% badanych oceniło go jako trudny. Opinii w tej sprawie nie wyraziło 15% osób.

Czy szkoły i miejsca publiczne w gminie są bezpieczne dla dzieci?

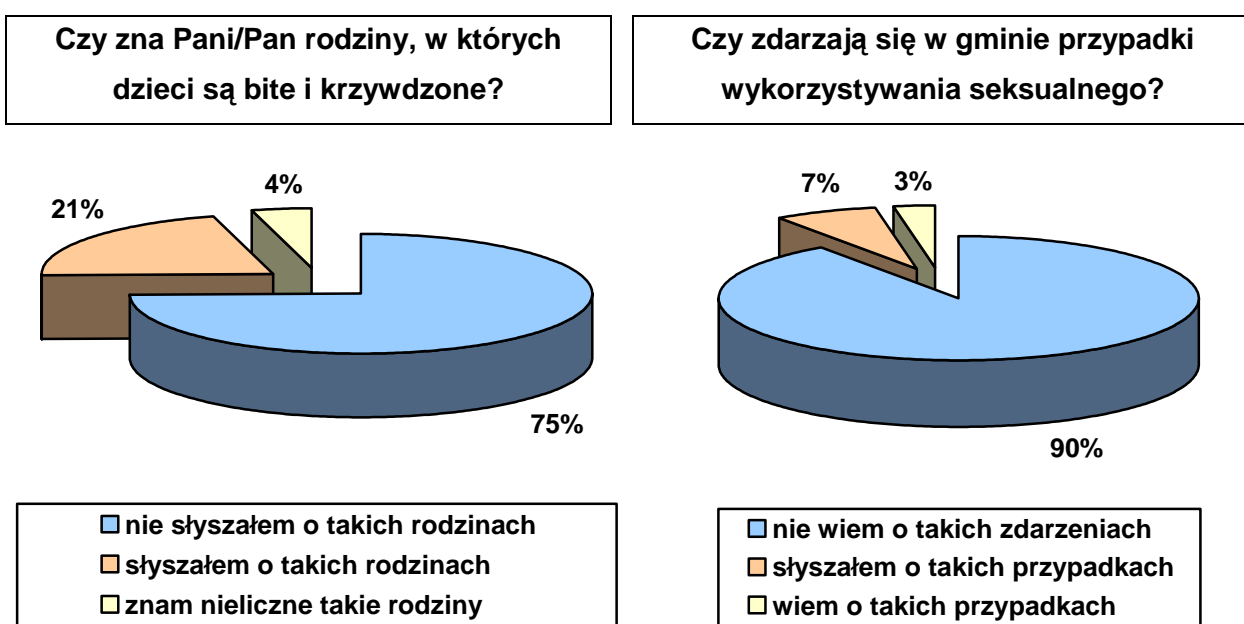

Czy w gminie są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka?

Badania własne Centrum AV.

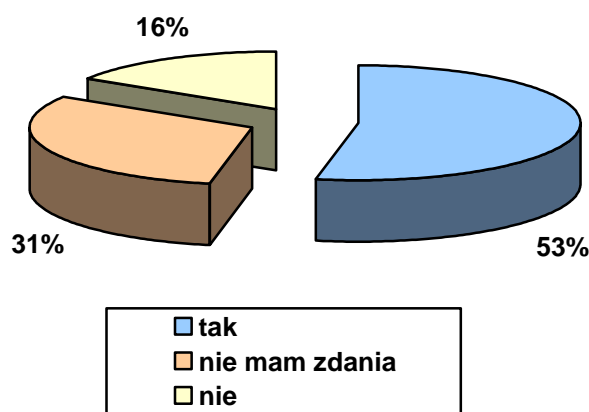
Szkoły i miejsca publiczne w gminie są bezpieczne dla dzieci – tak uznało 70% respondentów. Przeciwnego zdania było 15% badanych; tyle samo nie zajęło stanowiska. Konsekwencją wysokiej oceny stanu bezpieczeństwa było wyrażenie jedynie przez 13% badanych poglądu, że w gminie są miejsca wymagające szczególnego nadzoru z uwagi na sytuację dziecka. Jako przykłady niebezpiecznych miejsc wskazywano najczęściej nielegalne kąpieliska, tereny popegeerowskie we wsi Ruchna i dyskoteki (np. w Starejwsi). Jednocześnie 27% ankietowanych, czyli ponad dwa razy więcej, było odmiennego zdania, a aż 60% osób nie potrafiło jednoznacznie wypowiedzieć się w tej sprawie.

Badania własne Centrum AV.

Podjmując problem przemocy domowej, której ofiarami są dzieci, trzy czwarte respondentów stwierdziło, że nie słyszało o takich rodzinach, 21% słyszało o nich, a tylko 4% przyznało, że zna niewiele takich rodzin. Jednoznaczne opinie wyrażali badani na temat wykorzystywania seksualnego dzieci – 90% odpowiedziało, że nic nie wie o takich zdarzeniach, jedynie 7% osób stwierdziło, iż słyszało o takich przypadkach, a 3% przyznało, że posiada wiedzę o konkretnych tego rodzaju przestępstwach.

Czy należałoby zorganizować więcej miejsc w przedszkolach?

Badania własne Centrum AV.

Analizując potrzebę zwiększenia liczby miejsc w placówkach przedszkolnych na terenie gminy, ponad połowa ankietowanych (53%) stwierdziła, iż należy podjąć działania w tym kierunku. Jednocześnie 16% badanych uznało, że nie ma takiej potrzeby, a 31% osób nie miało zdania w tej sprawie.

2.4. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Informacji o sytuacji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym dostarcza również działająca na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Dane tej instytucji dotyczą takich kwestii, jak liczba osób objętych wsparciem oraz powody i formy udzielanej pomocy.

W 2006 roku pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Węgrowie objęli specjalistycznym wsparciem ok. 81 dzieci i młodzieży z terenu gminy Liw. Głównymi przyczynami zgłoszeń były trudności w nauce (74 przypadki) związane z obniżonymi możliwościami intelektualnymi i zdrowotnymi oraz problemy wychowawcze (7 przypadków). Dane szczegółowe na temat wydanych orzeczeń i opinii przedstawia poniższa tabela.

Liczba oraz rodzaj orzeczeń i opinii wydanych w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Węgrowie dzieciom i młodzieży z terenu gminy Liw w 2006 roku

Wydane orzeczenia i opinie	Liczba przypadków
Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie umysłowe	5
Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na stan zdrowia	2
Orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego	5
Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym	1
Opinie o potrzebie pozostawienia ucznia na drugi rok w tej samej klasie	3
Opinie o potrzebie dostosowania wymagań edukacyjnych ze względu na obniżony rozwój intelektualny bądź problemy zdrowotne	12
Opinie o potrzebie dostosowania wymagań i warunków egzaminacyjnych z uwagi na deficyty rozwojowe (dysgrafia, dysortografia, dysleksja)	5
Opinie o potrzebie odroczenia obowiązku szkolnego	2
Opinie o przyjęciu ucznia do oddziału przysposabiającego do pracy	1

Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Węgrowie.

Ważnym problemem zgłaszanym pracownikom Poradni były również kłopoty dzieci i młodzieży związane z rozwojem mowy. W związku z tym w placówkach oświatowych gminy Liw przebadano 72 dzieci, a terapią logopedyczną objęto 81 osób.

2.5. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE ZESPOŁU KURATORÓW ZAWODOWYCH SĄDU REJONOWEGO

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Węgrowie, w 2006 roku w gestii kuratorów do spraw rodzinnych i nieletnich pozostawało łącznie 47 spraw z terenu gminy Liw. Większość z nich (25) miała charakter opiekuńczy i wiązała się z występowaniem takich problemów, jak: niewydolność wychowawcza, choroby psychiczne, trudne warunki bytowe, niezaradność życiowa, upośledzenie umysłowe, nadużywanie alkoholu, konflikty rodzinne oraz przemoc fizyczna. Prowadzone sprawy o charakterze opiekuńczym dotyczyły 39 rodziców i 65 małoletnich. Osoby te wspierano w rozwiązywaniu problemów życiowych, zobowiązywano do określonego zachowania, kontrolowano ich zachowanie, a także prowadzono współpracę z GOPS-em w celu poprawy ich warunków bytowych oraz umieszczano dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych (w przypadku pogłębiania się demoralizacji).

Pozostałe sprawy (19) dotyczyły nieletnich oraz osób zobowiązanych do podjęcia leczenia odwykowego (3). Przyczynami prowadzenia nadzoru nad nieletnimi były: kradzieże, pobicia, fałszowanie pieniędzy, picie alkoholu, zażywanie narkotyków, przeszkadzanie na lekcjach oraz używanie wulgaryzmów i wagary. Praca kuratorów w tych przypadkach polegała m.in. na udzielaniu rad i wskazówek podopiecznym, kontrolowaniu ich zachowania, współpracy ze szkołami i Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, prowadzeniu rozmów mobilizujących do nauki i właściwego zachowania, kierowaniu nieletnich na rozmowy z psychologiem i wnioskowaniu o skierowanie do placówki resocjalizacyjnej.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Węgrowie, w 2006 roku kuratorzy sprawowali również 49 dozorów nad dorosłymi, w tym 14 dozorów nad osobami, które popełniły przestępstwa przeciwko rodzinie (znęcanie się nad rodziną, uchylenie się od płacenia alimentów).

Kuratorzy prowadzili czynności z zakresu readaptacji społecznej i resocjalizacji skazanych oraz zachęcali do korzystania z różnych form pomocy w takich instytucjach, jak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu oraz Ośrodek interwencji Kryzysowej.

2.6. ZASOBY

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie kwestii dziecka i rodziny są instytucje działające na terenie gminy. Prezentujemy te, które mogą mieć największy wpływ na poprawę sytuacji i dziecka i rodziny.

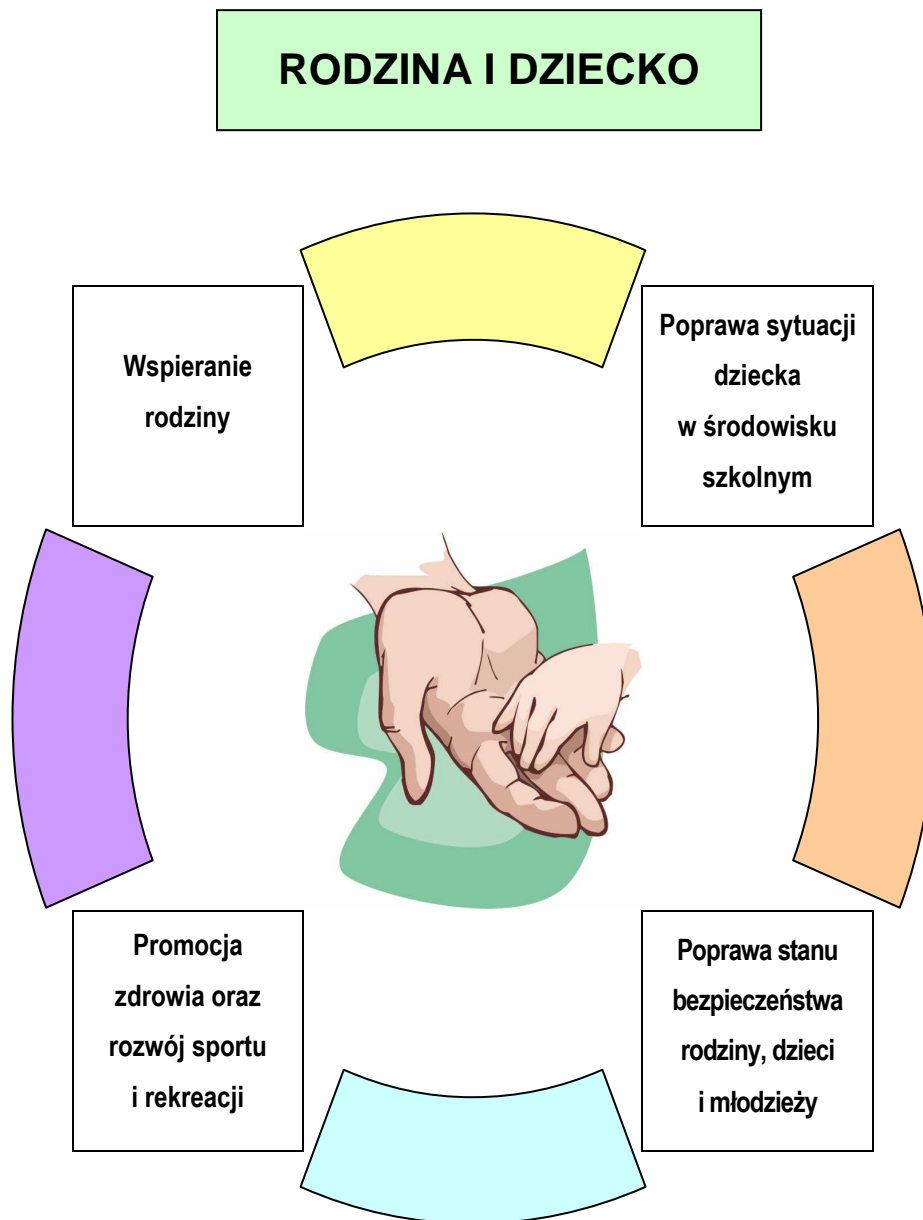
Nazwa instytucji	Kontakt
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Liw z/s w Węgrowie	ul. Mickiewicza 2, 07-100 Węgrów, tel. 025 792 28 05
Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Stefana Batorego w Liwie	ul. Ks. Leszczyńskiego 2, 07-100 Węgrów, tel. 025 792 57 15
Samorządowa Szkoła Podstawowa w Ruchnie	Ruchna 72, 07-100 Węgrów, tel. 025 792 64 88
Samorządowa Szkoła Podstawowa w Zającu	Zajac, 07-100 Węgrów, tel. 025 793 15 08
Samorządowa Szkoła Podstawowa w Zawadach	Zawady, 07-100 Węgrów, tel. 025 792 57 27
Samorządowa Szkoła Podstawowa w Starejwsii	Starawieś, ul. Szkolna 1, 07-100 Węgrów, tel. 025 793 18 71
Samorządowa Szkoła Podstawowa w Jartyporach	Jartypory, 07-100 Węgrów, tel. 025 792 61 63
Samorządowa Szkoła Podstawowa im. K. Makuszyńskiego w Wyszkwowie	Wyszków 29, 07-100 Węgrów, tel. 025 793 14 22
Samorządowa Szkoła Podstawowa w Jarnicach	Jarnice, 07-100 Węgrów, tel. 025 792 53 26
Gimnazjum Gminy Liw im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Węgrowie	ul. Mickiewicza 23a, 07-100 Węgrów, tel. 025 792 52 56

2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Zespół wspierający Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w opracowaniu niniejszego dokumentu, opierając się na materiale analitycznym oraz przesłankach wynikających z ogólnopolskich dokumentów diagnostycznych i programowych, uznał że działania mające na celu budowę lokalnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną należy zaprogramować w podstawowych obszarach, tj.:

- wspierania rodziny.
- poprawy sytuacji dziecka w środowisku szkolnym.
- poprawy stanu zdrowia populacji, w szczególności poprzez rozwój sportu i rekreacji.
- poprawy stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.

CELE STRATEGICZNE SYSTEMU – PREZENTACJA GRAFICZNA

3. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA

Cel strategiczny 1.

WSPIERANIE RODZINY

Cele operacyjne:

- 1. Wspomaganie potencjału rozwojowego rodziny.**
- 2. Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.**
- 3. Wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczne diagnozowanie warunków życia rodzin oraz potrzeb i oczekiwań dotyczących pomocy rodzinie.
2. Analiza i monitoring systemu wspierającego rodzinę w wypełnianiu jej funkcji i zadań.
3. Wypracowanie zasad współpracy wszystkich podmiotów w społeczności lokalnej działających na rzecz rodziny.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Diagnozowanie i monitoring warunków życia rodzin.
2. Budowanie zintegrowanego systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego, w tym utworzenie instytucji odpowiedzialnej za przyjmowanie sygnałów o sytuacji kryzysowej rodzin.
3. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodzin.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Obejmowanie opieką socjalną rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich dożywiania w szkole, wyposażenia w podręczniki i pomoce szkolne oraz dofinansowanie i organizowanie wypoczynku zimowego i letniego.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2.

POPRAWA SYTUACJI DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Cele operacyjne:

- 1. Wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów uzdolnionych.**
- 2. Wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych.**
- 3. Wzmacnianie systemu gwarantującego prawidłowy przebieg procesu wychowania.**
- 4. Ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i społecznym wykluczeniem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wspieranie inicjatyw służących wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży.
2. Włączanie w proces dydaktyczny programów otwierających świadomość młodego pokolenia na możliwości indywidualnego rozwoju, twórczego działania oraz sprzyjających rozwijaniu umiejętności społecznych, przedsiębiorczości i planowania kariery.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, zasiłki, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczkach dydaktycznych).
4. Wypracowanie procedur monitoringu uczniów uzdolnionych, wspierania ich rozwoju, wyróżniania i nagradzania.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Stworzenie systemu usług wspierających proces edukacji uczniów niepełnosprawnych.
2. Tworzenie warunków umożliwiających dostęp uczniów niepełnosprawnych do szkół ogólnodostępnych.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Kontynuowanie i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.
2. Wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej, sprzyjających rozwijaniu postaw charytatywnych i filantropijnych w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.

Zadania do celu operacyjnego 4:

1. Zwiększenie w szkołach dostępu do opieki pedagoga i zapewnienie dostępu do wsparcia psychologa.
2. Inicjowanie programów edukacyjno-wychowawczych przeciwdziałających patologiom społecznym dzieci i młodzieży, w tym uzależnieniom, nieprzystosowaniu, wykluczeniu.
3. Organizacja i rozwój świetlic szkolnych i środowiskowych, w tym parafialnych.
4. Tworzenie warunków do zwiększenia różnych form orientacji i poradnictwa zawodowego.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 3.

PROMOCJA ZDROWIA ORAZ ROZWÓJ SPORTU I REKREACJI

Cele operacyjne:

- 1. Rozwijanie warunków służących aktywności ruchowej dzieci i młodzieży.**
- 2. Kompensacja deficytów zdrowotnych oraz wspieranie opieki zdrowotnej nad dzieckiem niepełnosprawnym.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wspieranie cyklicznych badań sprawności młodego pokolenia.
2. Wykorzystywanie gminnej bazy sportowej na cele rekreacyjne i aktywność ruchową dzieci i młodzieży.
3. Stworzenie warunków organizacyjnych i finansowych do optymalnego wykorzystania istniejących obiektów sportowych w placówkach oświatowych, również w godzinach popołudniowych, a dla młodzieży także w godzinach wieczornych.
4. Rozbudowa infrastruktury służącej czynnemu spędzaniu czasu wolnego (place zabaw, boiska sportowe, ścieżki rowerowe, basen kryty).

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Prowadzenie cyklicznych badań stanu zdrowia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie edukacyjnych programów prozdrowotnych w szkołach (higiena nauki i pracy, prawidłowe żywienie, wady postawy, uzależnienia).
3. Tworzenie warunków do praktykowania zachowań prozdrowotnych.
4. Zapewnienie dostatecznej opieki medycznej w szkołach.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 4.

POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA RODZINY, DZIECI I MŁODZIEŻY

Cele operacyjne:

- 1. Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa i społecznej pewności dzieci i młodzieży.**
- 2. Przeciwdziałanie uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.**
- 3. Ochrona dziecka przed wykorzystywaniem i molestowaniem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wdrażanie programów ilustrujących zagrożenia cywilizacyjne.
2. Włączanie w realizację programów profilaktyczno-edukacyjnych policjantów z wydziału prewencji oraz ruchu drogowego.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych na temat uzależnień adresowanych do dzieci i młodzieży.
2. Ustawiczne szkolenie nauczycieli związane z zagrożeniem uzależnieniami.
3. Wdrażanie programów edukacyjnych z zakresu uzależnień dla rodziców.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Monitorowanie zjawiska krzywdzenia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie programów przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, wykorzystywania i molestowania dzieci w rodzinie i w środowisku.
3. Promocja instytucji udzielających pomocy, np. telefon zaufania, program „Niebieska linia”.
4. Współpraca wszystkich lokalnych instytucji zajmujących się przemocą.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w programie będą realizowane w ramach przyjętych zadań w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.